

Prava Pučka Sloboda

PREDPLATNA CIENA NA GOD. K 2
- NA PO GOD. 1 - POJEDINI BROJ 2 p.
PREDPLATA SE ŠALJE UREDNISTVU

izlazi svakog četvrtka

IZDAVATELJ, VLASTNIK I ODGO-
VORNI UREDNIK: VLAD. KULIĆ
- UVRSTBE PO CIENIKU III POGODBI

God. II.

ŠIBENIK, 28. siečnja 1909. god.

Broj 40.

Doktore, kamo greš?

Tko bi pametan ikada smio reći jednom doktoru, da je varalica-lažac!? Osobito je to teško i pomisliti o bivšem pravašu, dodanašnjem demokratu Smodlaci. A ipak je tako!

Okretnost i rječitost, vanjšina njegova zaniela bila svakoga. Hinio je. Dopao se bio narodu i vodjama njegovim, izjavama, pa ga prigrlili punim pouzdanjem i velikim nadama. Lagao je. Ogrlili ga i podigli, da i on pomogne narodu, da bude od koristi malom puku, našem težaku. A kad su ga sjeli na stolac, sa kojega je mogao doprinjeti puno narodu svojem, ohološću smantan ostavi sviju i odnese ga bies. Očitovao se je, pokazao svoje papke. Sam sebe srušio, upropastio se, a tad i njemu svak kosti okrenuo, ostavio ga svak, tko je pametno mislio i pošteno čutio. To ga zbunilo, zamislilo. Nestalan, kao i još danas, u djelovanju svojem, pokaje se. Odluči natrag krenuti. A s kime, gdje, kako!? Kao vjetrenjača uzvrtili se i okrenu kabanicu. Promieni načelo. Žalostno je to, a i griehota!

U što se prometnu?

On, gospodski sin, doktor i starčevićanac, zaboravi dotadašnji pravac svoj, vas rad svoj, okupi oko sebe sve po izbor gospodu, plemiće i doktore i osnuje tobože pučku demokratsku stranku. Hrvatska je morala biti, ali da privuče k sebi talijanaše, nagrdi je. Prišije joj tolomašku krpetinu, tri leopardove glave. Uznemiren dade se na putovanje, da širi svoja gospodsko-demokratska načela. Ne na korist puka, nego svoju, zasnova nekoja društva, a u Splitu i „Težačku slogu“. U nju sgrnuo svakojakih ljudi, razne čudi i mišljenja, samo da bude vojska. Ima tu i tolomaša i narodnjaka, indiferentista i smušenjaka, a i socijalista. Još nam je u pameti, kako je on ipak tvrdio i uztrajno neikao svaku svezu sa socijalistima, samo da ih od sebe ne odvratiti, a primami naš mali kršćanski puk. Nego, lija dolijala! Vrieme ga očitovalo. Može i mora mu se reći, da je hinac, varalica, lažac.

A je li ostao demokrat?

Nije. Natrag malo vremena bila je birana uprava te pučke t. j. demokratske „Težačke Sloge“, u kojoj on, Dr. Smodle, kolo vodi. Za upravitelje toga društva izabrana su tri socijalista. Može li se pomisliti, da je to

sliedilo proti volji ili i samo bez privole njegove? Ne, jer tu on vedri i oblači. A kad bi to bilo nastalo proti volji njegovoj, on ponosit, povriedjen u svojem dostojanstvu, morao bi ih bio ostaviti. Ali to on učinio nije, jer im se dao sasvim u naručaj, istovjetovao se s njima, postao je što do tada nije bio, od demokrata preobrazio se je u socijalista.

Doktore, nije li ovako? Obstoje li dakle barem danas, barem sada koja sveza izmedju tebe i socijalista? Svakomu je nazovi liberalcu dopušteno, dapače i dužnost, lagati kadgod treba i kad hoće, pak smo stalni, da češ ti i sada reći, da s njima ne pazariš, jer ti još himba, varka i laž treba, ali to će ti moći vjerovati vrći, pravi i pametni ljudi ne. Eto dobri splitski narode, kamo te čača Smodle vodi! Najprije je nastojao da te zavadi sa svećenstvom, pak eto sada napokon hoće, da budeš socijalista. Kuša da izčupa iz tvog srca, da nestane iz njega i tračka vjere u Boga i njegovu sv. crkvu, kako ju je nestalô iz srca njegovih drugova socijalista, koje ti je tvoj himbeni i zlobni prijatelj za glavare i gospodare nametnuo.

A je li barem ostao Hrvat?

Nije, jer socijalisti ne mare za jezik svoj, za narodnost. Tko se ne sjeća one silne demokratsko-naprednjačke vike i galame o hrvatstvu Dr. Joze! Da im se je smjelo i moglo vjerovati, tada sjegurno čovjek ne bi bio mogao ni u svemu narodu naći većega Hrvata od Smodlake. Demokratinaprednjaci uvijek tvrdili, da je on učinio pohrvaćenje puka u Dalmaciji, a osobito u Splitu, više nego i svi dosadašnji rodoljubi, pak i sve hrvatske stranke od početka narodne borbe pa do danas. I sada on hrvatstvo širi kao i do sada! Uz tri socijalista, koji u našim hrvatskim zemljama ne će nit da se o rodoljublju govori, imenovao još i dva tolomaša, koji uvijek sanjaju, a samo o liepoj i velikoj Italiji.

Eto, mali puče, na što je spalo, u što se je razplinulo razvikano hrvatstvo Dr. Joze i ostalih demokrataprednjaka. On već ni hrvatski ne čuti, to mu njegovi novi drugovi socijaliste ne dopuštaju. Na besjedi dà, bit će on Hrvat, ali u djelovanju svojem stati će sa socijalistima, koji za narodnost ne mare, a mare samo za svoje interese, za svoj patakun „Slo-

bode“, kojima bi oni htjeli zaslužniti mali puk, hvaliti će i napried naprednjačko hrvatstvo, a sve dotle, dok se njihovi džepovi prepune. Mi se tomu ni malo ne čudimo! Naravno je, i mora se iznevjeriti narodu onaj, koji nieči i Boga, kao socijalisti. Hrvatsvo svoje zasvjedočio je Dr. Joso i njegova stranka, boreć se u nas za talijanaše, a i zagovarajući, da im se dopusti nek saviju svoje gnjezdo — sveučilište, baš usred srca slovenskoga, u bijeli Trst.

Puno si doktore zagazio ti i tvoji drugovi u toj vašoj „Težačkoj Slogi“ i cilim svojim radom. A budite stalni, da će vaše pogubno djelovanje, vašu prevrtljivost i mali puk nazrieti. Razabrat će on prije, nego li vi doktori mislite, ponor, u koji hoćete da ga strovalite, pak će on u nj i sve vas turnuti i od vas se odalečiti, kao od najveće pogibelji svoje.

Doktore Joso, kamo greš? Narod će zaboraviti naglost, vrati se, hora ti je!

Šta je nova po svijetu.

Hrvatska. Ovdje Todore svaki dan to gore. Vodje, kô žene, ili recimo kô djeca, sve se čupuju i ruže, a tim i zavadjaju, na veliku radost i veselje naših moćnih neprijatelja. Mjesto da se združuju, oni se sve više jedan od drugoga odalečuju. Koalicija se drobi. A i naravno je! Kad jedni misle ovako, drugi onako, ne imajući isti cilj, mora da se jedan po jedan razidju. Neka odrede točno, bistro i čisto i na javnost iznesu glavnu svrhu rada svoga, pa eto sloge, koju ne bi raztepao ni moćniji neprijatelj, nego li je bahati Madjar. Koalicija bi morala izići jednom iz neizvjesnosti, pak zatražiti pripojenje Bosne i Dalmacije s Hrvatskom, a nagodbu za uvijek zakopati. S Madjarima neka nas samo bude spajao zajednički kralj iz Habsburške kuće. U njega samo još ufamo i u pravdu velikoga Boga. Na korist našu, a i svoju i njegova roda, poslat će on nama za bana pravoga čovjeka, ujediniti će staro naše kraljevstvo, a ban će tada zagrmiti Madjaru: tamo preko Drave kraljevstvo tvoje, vlast tvoja — amo je moje! Bože uskori taj dan!

Kranjska. Slovenci su pravi i odvažni ljudi! I znadu i rade neumorno i uspješno! Njihovi su vodje i okretniji i umniji, a imade ih na pretek za svaki posao na rad za dobrostanje maloga puka. Puk ih baš ljubi, jer ne bježe od njega, kao naši poslanici, pak bi za njima i u vatru i u vodu. Djaci su tu skoro držali skupštinu, tražeći slovensko sveučilište u Ljubljani, a seljačka sveslovenska skup-

ština i u saboru traži, da se Bosna pripoji Hrvatskoj. I dalmatinski bi sabor to isto pitao, a kad ga ne će da otvore, a drže ga zatvorena baš zato, da o tom ne uzmogne progovoriti. Slovenci još traže, da im se povrate nekoji predjeli, što su im Madjari oteli. Kad se u Zagrebu promiene prilike, sigurno će tada i naši Madjaru prikričiti, da vrati Rieku i Medjumurje, a u tome bi nas bez sumnje i Slovenci pomogli, jer su nam baš prava braća.

Austrija. U Beču imade preko tri stotine hiljada Čeha i njihov broj sve to više raste, te su se Niemci i pobojali, da im i isti Beč poslaven. U Dalmaciji imade tamo amo razijskih dvadesetak hiljada što Italijana, što talijanaša, pa eto imadu i pučkih i srednjih škola, a talijanski je i uredovni jezik. Niemaca i ako ih nema, ali dodje i podje koji njemački vojnik, pak i za njih je stvorena u Zadru državna pučka škola, a jezik njihov gospoduje po uredima pokraj Italijanskoga. Ova je golema nepravda, a ipak gospoduje i vlada. A u Beču, gdje je toliko Čeha, ne dadu im ni jednu pučku školu! Boječ se Niemci zbilja češke bujice, koja bi ih mogla u Beču poplaviti, tu skoro pokrajinski sabor stvoriti zakon, po kojem u Austriji smije biti po školama samo njemački naukovni jezik. Sličan je zakon bio jednom glasovan i u saboru dalmatinskom, ali nije bio potvrđen. Hoće li ovaj?

Bienert na mukama! Nalazi se baš, što no reku izmedju bata i nakovnja. Česi se ne dadu od Niemca sedlati, a Niemac jogunica, prieti priečiti saborski rad u Pragu, pa i u Beču, ako Česku ne podiele u Teutonsku i Česku. Hoće li to postići? Ako Česi razaberu — a hoće, jer su ljudi pametni — da Bienert njima kopa jamu, svaliti će oni njega u nju. I tako će se uvijek vladati prama svakomu ministru, koji bi i samo pokušao takav zločin počiniti prama slavnoj Češkoj njihovoj domovini.

Pretakanje i bistenje vina.

Uvod.

Radi zakrklé trgovne u vinu, konobe velikih trgovaca i vinogradara su pune, a ima ga i kod težaka po koja bačvica. Pošto u tim bačvicama leži vas trud njegovih radnih ruku, preko ciele lanjske godine, koga ne može ni prodati ni darovati, ne bi bilo pravo, da mu se pokvari i tako se uništi jedina njegova nada i prehrana. S ovog razloga reći ćemo danas koju o pretakanju i bistenju vina.

Pretakanje vina.

Mnogi naši postariji težaci iza kako saliju vino medju dva dna, ne će više da u nj diraju, kô ni u zenicu svoga oka. Što ću ga pretakati, neka stoji gdje jest, da jest, to vam je odgovor na nagovor. Ovo ne valja. Treba da znamo, da su neka naša vina pravljena više manje od groždja peronosporična, a neka i od groždja pobrana po kiši i nedozreloga, a ova vina najlakše, ako se ne pretaču i nečuvaju odu u mafu. Prvi uvjet za očuvanje vina jest marljivo pretakanje i bistenje.

Da nam vino ne ode u mufu profesor Bauffard preporuča grijanje vina, ili kako učenjaci kažu pasteuriziranje vina. Vino se naime ugrije do 60 stupnjeva Celsinova toplomjera, zatim se ohladi i pretoči u

dobru bačvu i tad nije pogibelji, da nam se pokvari. Doduše, za ovo se hoće više vještine, a opet svaki ne može da kupi ovu spravu, koja zapada i novaca. Nu ako uzmemo, da je vino najglavnija izruka našeg blagostanja, ne bi li ga jedno omanje mjesto kupilo u društvu nekolicine vinogradara, pak bi se njime moglo ugrijati vino cieloga mjesta i kašnje marnim pretakanjem uzdržati zdravo i ljubko preko ciele godine?

Vina, koja se marno ne pretaču iza prvoga vrienja, otalože se, to jest po drugom vrienju padnu na dno.

Kada ugrije, recimo oko konca marca, taj se talog digne, vino se uzmufti i tad nije više ono, što je prije bilo.

S ovog razloga mi našim malim vinogradarima preporučamo, da marljivo pretakaju svoja vina, a ako ne mogu svoje bačve uvijek držati pune, neka ih tada marljivo sumpore.

Još ćemo im jednu stvar preporučiti:

Više puta se događa, da se težak upije u svoje vino, pak misli, da je bez ikakove mane, a kad tamo, mana ima, koje on i ne opaža. Stoga ga svjetujemo, da kad mu putujući učitelj stigne u selo, da ga povede do svoje bačvice i da mu prikaže svoje vino i poda na kušnju, jer ako mu vino ima mana, može da ga popravi, a učitelj je tu, da ga na to naputi.

Bistenje vina.

Kao što je marljivo pretakanje i razumno sumporenje prvi uvjet, da uzdržimo vino zdravo, tako je i bistenje vina veoma nužna stvar. Za bistenje vina rabe se razne stvari, a najobičnije je bistenje sa bjelanjcem od jaja i morunji mjehur.

Ako nam je vino pomućeno, tad uzmemo na svaki hektolitar vina 2—3 bjelanka od jaja, koja dobro izmlatimo dok se ne digne sve u bielu pjenu. Ovu pjenu bacimo kroz tapun u bačvu i dobro promješamo, zatim začepimo. Nakon 10—12 dana, a ako su topla vremena i još prije, vino pretočimo u čistu osumporenu bačvu i ostavimo na miru. Bjelančevina od jaja povuče sa sobom vas talog, što se s dna podigao na dno i vino nam ostaje bistro.

Osim jaja rekli smo, da se rabi i morunji mjehur i to za vina, koja se ne dadu bistrirati s jajima.

Mnogi ne znadu, kako se morunji mjehur pripravlja, stoga je dobro, da i naši težaci znadu kako se to radi.

Morunji mjehur jest mjehur od ribe morunj. On je tvrd i žilav, a njegova rastopina za bistenje vina pravi se ovako:

Razstavi se morunji mjehur na male komadiće i stave se u jednu staklenicu, u koju se ulije čiste ledene vode, da se komadi morunjeg mjehura dobro razmoče.

Voda se svaki dan promjenjuje, ali pomljivo tako, da sa vodom ne izadje i koji komadić mjehura. Nakon 3—4 dana, a gdjekad i više, komadići morunjeg mjehura se razmoče i nabubre. Sad se izlije pomljivo sva voda, a ulije se malo vina i mučka se sve dotle, dok se morunji mjehur u vinu ne raztopi. Vino za ovu svrhu ne smije biti ni puno vruće, ni puno studeno, već samo mlako. Kad su se komadići mjehura sasvim raztopili u ono malo vino, onda se staklenica napuni vinom, začepi i dobro mučka, da se sva rastopina jednako po vinu razidje. U 1 litri vina možemo raztopiti 5 grama suhog mo-

runjeg mjehura, a ova kolikoća je dostatna za izbistriti 1—3 hektolitra vina.

Ova rastopina ulije se u bačvu, dobro promieša i začepi, a nakon nekoliko dana pretoči.

Morunjim mjehurom čiste se više žuta, nego crna vina, jer izgube više puta boju

Pranje novih bačava.

Često se događa, da nam vino zaudara po smrikovoj dugi. Ovaj tek vino dobije od duge. Da se ovo izbjezne, moramo bačvu izlužiti. Ima više načina, a najjednostavniji je, ako jedno mjesec dana prije nego li ćemo upotrebiti bačvu, istu nalijemo vode ili mora i promjenjujemo vodu svakog 3. ili 4. dana.

Ako bačvu moramo upotrebiti i prije ovog roka, tada se bačva izpere vodenom parom, pa zatim lukšijom ili vreloom vodom.

Bezamatni zajam za obnovu vinograda.

Revnim zauzimanjem naše općine i gradskog zastupnika g. Dr. Dulibića, vlada je napokon udielila 70.000 K, kao bezamatni zajam za obnovu vinograda okuženim od filoksere.

Ovo je kaplja u moru nevolje, što nas je filokserom zadesila. Da je 100 puta ovoliko, jedva bi doteklo. Nu znajući tko nam daje, tješimo se i recimo, tko je ovo dao, dobro je dao i naprama tome znajmo se vladati.

Sedamdeset hiljada kruna ima da se udieli ne jednoj osobi, ne jednom odlomku, ne jednom selu, nego cijeloj šibenskoj općini, te uzevši u obzir, da je naša općina skroz vinogradarska i da je sva zaražena filokserom i da svak čuti potrebu novca za obnovu vinograda, udesimo svi svoje molbe na način, da po mogućnosti sve se uzmu u obzir, jer kako rekosmo potrebe su naše velike, a novca je posve malo.

Molbe za bezamatni zajam imaju se uslied odpisa namjestništva prikazati najdalje do konca tekućeg mjeseca, ali u koliko doznajemo, naša općina pohvalno se zauzela, da se rok produlji do konca veljače, a nema razloga, da namjesništvo ovo ne uvaži.

Nu pošto i za prikazati ove molbe hoće se uz nju imati potrebite izprave, to doznajemo, da se je općinska uprava zauzela, kako da i u ovom dodje u susret onima, koji će zajam tražiti, te je našla osobu, koja će davati sve moguće upute i razjašnjenja, a tko bude imao potrebe za ovo neka se općini obrati i tu će mu se biti u svemu pri ruci. Nadajmo se, da se na ovo 70.000 K ne će ostati i da ćemo do godine moći dobiti veću svotu, a za sada okoristimo se i ovom mrvicom kako najbolje možemo i znamo.

Smodlakijada.

Krivi se prorok, puče,
Okolo tebe vije,
Himbenost, laž i mržnju
U srce tvoje sije,
Otrov ti u krv štrca.
Kvari ti put i duh.

Taj novi gadni šatana
Nesloge zublju piri,
Balavim svojim jezikom
Bezvjerje svuda širi,

Klevetničnik misli time
Lovore slave steć.

Pita te nadam varavim
Napredka i blagostanja,
Obećaje ti užitak
Slobod i svakog znanja,
Medjutim tebe kukavca
Svakakav bije jad.

Samo za svoju korist
Milo te rukam gladi,
S krvavim tvojim žuljim
Gospodske dvore gradi,
Sjajno se gosti i tovi,
A tebe mori glad.

Čuvaj se tog ludova
I njeg'vih obećanja,
Jer će te dovest varkama
Do gorkog očajanja,
Pa ćeš siromah proklinjat
Tvog žića svaki čas.

Ne slušaj više, puče,
Tog biesnog demagoga,
Tog kletog izdajnika
Vjere i roda svoga,
Neg mu na čelo udari
Sramote vječni žig!

Pučanin.

Naši dopisi.

Vrbanj na Hvaru.

Dva doturasta (Azzecca Garbugli) Ivo Bumbasti i Čarni Menego, smodlakine prirepine, pojavili se iznenada ko otrovne glive iza dosadne i dugotrajne kiše, da medju narod siju pogubnu i smušenu smodlakinu politiku.

Višekrat javljali dolazak novog modernog Mesije iz Splita, no on lukaviji od njih, ne će da se makne, jer znade vrlo dobro što ga ovamo čeka.

Gore spomenutoj dvojici nije do težačke nevolje, već je njima do vlasti i ambicije. Mi im medjutim poručujemo, da bi prije Marko Kapo mogao nositi kraljevsku krunu, pa makar Zulu zemlje, nego će njihovu glavu resiti glavarska kruna, za kojom toliko željkuju (jedino, ako im Dr. Joze ne pošalje koju iz njegove fabrike). Radi te krune, Ivo Bumbasti navaljuje na općinu Jelšansku, a to je dosta, da mu svak pametan reče, da je smušen. Čarni pak Menego navaljuje na upravu i vieće općine Vrbovačke, dočim obojica složno na zasluzno svećenstvo i učiteljstvo u okolici. Ta dvojica boće da rieše težačko pitanje — pa prosta im bilo — ali svojim posjedom i na svoj račun — a naše je uvjerenje, da se oni u to razumiju kô m u kantar. Ta dva individua zaista kod svakog dobro mislećeg čovjeka pobudjuju prije samilost, a onda smieh. Zalud! Čim se koza dići, tim se ovca stidi.

Na koncu — premda kod nas težačko pitanje nije ni malo nepovoljno, što dokazuje opće blagostanje našega otočanina u svakom pogledu, mi smo ipak svedjer pripravnici i drage ćemo se volje iskreno odazvati, da svaku i najmanju razliku odstranimo, ali za taj posao mogu ostati kod kuće i Bumbasti i Čarni, jer njima nije do nevolje našega težaka, niti su sposobni da bar u čem u ovom pitanju pomognu, već je njima do položaja

i oholosti, koja će ih najzad u ponor strovaliti.
Pravi demokrati.

*

Na odgovor dopisniku „Pučke Slobode“ br. 2: O jednom učitelju poljodjeljstva.

Imotski.

Ima bit će godina i pô, da je medju nas došao učitelj poljodjeljstva Maksim Anderlič. Što se tiče njegova rada nema mu se što prigovoriti, jer je uvijek savjestno radio i upućivao i težaka i gradjanina, a u godinu i pô nije mogao pretvoriti imotsko polje u raj zemaljski, što bi valjda htio mudri dopisnik „Pučke Slobode“. Nije vriedno odgovarati na onakove laži i klevete, a svaki je već uvjeren širom naše domovine, da je svrha onoga lista, da ocrnuje tudje poštenje, a pošto je to svakom poznato, malo ko se na nj i obzire. Nego gosp. dopisniče, pozovi se na cielu krajinu, pak će ti ona kazati o radu našega putujućega učitelja.

Na pojedine stavke ne ćemo ti odgovarati: laži i kleveći, ali uspjeti ne ćeš. Mi se ponosimo, da imamo onakova učitelja poljodjeljstva, a tebi dopisniče neka je sramota za uvek, kada se znaš služiti onako poštenim(!?) sredstvima.

Skup varošana i krajišnika.

*

Odgovor dim-Bendonu.

Velaluka, 10. I. 1909.

Na svačije čudo, na dopis tiskan u ovome listu odgovorio je Ivo Vučetić u nekome broju „Slobode“. Uvriedio se je on sam i baš ga je onaj dopis opekao. Kao da se je što njega ticalo, kad je odgovorio! U dopisu nije nitko na nj ni šumnjao. Razabire se i na prvi mah, da dopisnik „Slobode“ sumnja na občinskog predsjednika, da ovaj piše u „P. P. Slobodi“. Vara se, ako on u svojoj glavici misli, da je gosp. Farčić dopisnik. Mislili smo, ako nam odgovore, da će odgovoriti samo na stvar, a tamo sve obratno. Sve što je imao u svojoj tikvetini, sve je iztresao, a ne odgovorio. Iznosi svoj životopis, prelazi i zove dopisnika kruhoborcem i nepoštenim, da je onaj dopis gadljiv i lažljiv. Za svakog pametnog Velelučana onaj dopis je doslovce istinit, za nj nije, jer on nije . . . Samo zloba ili diete može tvrditi, da občina nije ništa učinila, al ljudi ne, jer su pametni i pošteni. Općina je mnogo i mnogo učinila prama njenim silama. Pokaži ti i tvoji zavedenjaci, što ste vi učinili za Veleluku! Općina opet velimo, učinila je mnogo, a ti si u mnogo zgoda bio protivan, kada se je radilo o koristi i za dobro Veleluke. To ti sam znaš, stoga nije potreba, da ti ovdje nabrajamo slučajeve. Ti moj dopisniče „Slobode“ ne možeš se ni usporedjivati sa gosp. Farčićem. On jest kadar učiniti i puno za težaka, a i u mnogo je puta štogod i učinio — ti niesi ni malo.

Tvoja stranka u Veleluki, nije ni rodoljubna, a pogotovo nije na korist našeg težaka, maloga puka, nego na štetu svega naroda, a na korist demokratskih gospodskih perjanica Smodlake i drugova, a ti se ufaš da bi po vremenu i ti mogao prste lizati. Dura, Mikula! Prije će ti zubi popadati, nego to dočekaš. Ne valja se dat voditi od dim-Bendona, nego bi valjalo baš realno raditi i upućivati težaka, a ne zagljupljivati ga i buniti protiv občine.

Nije istina, da stranka protuobćinska ima većinu uza se i da će odbaciti nekoga. Znamo mi na koga ti ciljaš, ali vam to ne će ići za rukom. Prije će se tkogod seliti iz Veleluke, a tekar tada će se ovdje uzpostaviti mir. Stranka dim-Bendonova je kamen smutnje u Veleluki, a kad nje nestane, mir će se povratiti. Do vidjenja! Drugi ćemo put nadalje, samo moj Vučeliću ne sustaj s lažima.
Skup Velelučana.

Viesti.

Molimo sve one, koji nam ne platiše lista za prošlu godinu i sljedeću, da to odmah učine, drugčije ćemo svakome obustaviti list.

Preporučujemo svakome naš list, koji je neovisan, a služi Bogn i Hrvatskoj!

Poslie kratka boravka u našem gradu, dieli se od nas uzor-redovnik Pošt. otac Petar Račić, te odlazi u Sinj. Žalimo gubitak ovog vriednog i uzornog redovnika, želeć mu u novoj postojbini mnogo sreće, zdravlja i dug život na korist sv. Vjere i mile Hrvatske.

„Ubožkom domu“ udieliše gg. S. Kristić, S. Stipandžija, I. Mandarić, A. Sponza, M. Kandido i K. Grubišić K 6, a to na uspomenu večere na sv. Silvestra u kući J. Šupuka. — Uprava „Ub. Doma“ častnoj gg. najsrdačnije zahvaljuje na daru.

Svega po malo.

Malo statistike. Po najnovijim statišćim izvješćima, ima svega skupa na čitavom svijetu 3642 jezika, ne računajuć ovamo narječja (dialekta). — Talijanski jezik ima n. pr. 27 narječja; slavenski jezici imadu toliko narječja, koliko i pokrajina. Hrvatski jezik imade tri narječja: čakavsko, kajkavsko i štokavsko. — Raznih vjeroizpovjedanja (religija) ime nešto preko 980. — Svake godine poprieko umire 33 i pol milijuna ljudi, dakle svakog hipa (sekunde) po jedan čovjek. Većina ljudi umre do 33 godine; četvrtina ih umre pred 7-om godinom, a polovic pred 70-om godinom. Od 100,000 ljudi samo jedan doživi 100 godina, a od 900 jedan 90 godina, a od 100 jedan 60 godina. Od muškaraca po prilici svaki 25 je vojnik

Tobožnji prijatelji puka. Francuzki ministar za javne radje Viviani, dočekaio je ono, što je odavna želio, da se nastani u palači pariškog nadbiskupa. Dok je u toj palači pribivao nadbiskup, za nj je bila udobna i pristojna; nije tako za prijatelja pučkog, socijalistu, ministra Viviana. Prije nego li je u nju ušao, dao ju je sa temelja popraviti i svu poljepšati; nije mario do se za taj popravak i poljepšanje iz državne blagajne potroši šesdeset hiljada franaka. Evo kakvi su ti socijalisti! Oni ponajviše viču iz svega grla protiv raskošnom i udobnom življenju drugoga, a sami — samo pružili im se prilika — postaju tako ohoti i živu tako udobno i razkošno, te se reći mora, da je svaki drugi napram njima puki siromah i ubod. To na žalost vidimo danomice kod njihovih vodja. Rastrošnije i go-

spodskije od njih, malo tko živi. Ništa ne rade, samo isisavaju radništvo. I još se tuže na svoju sudbinu! O čoravi u carstvu sliepih, hoćete li ikada progledati. Kad ćete se otresti trutova, koji ništa ne rade, a radničkim se krvavim trudima gospodski odievaju i hrane! Dorbiću, što ti veliš?

Znamenito očitovanje jednog socijaliste. Emil Joidy zvao se jedan od vodja socijalnih demokrata u Francuzkoj. Izticao se svojom bjesnoćom proti svakomu, tko nije sljepo pristajao uz njega. Prokušao je sve, a svakoga je mrzio, tko je pošteno mislio. Dodijalo mu je živjeti i odlučiti ubiti se. — Prije nego li izvede taj svoj naumljeni čin, piše on nekom uredniku jednog lista i saobćuje mu svoju oporuku. Evo što se u njoj čita: „Ja se evo nalazim pred smrću. Sviet se je baš izopačio! Muogo sam razočaranja doživio i ali nigdje toliko — koliko u društvu socijalnih demokrata. Bio bi drage volje ostavio takovo društvo, ali kada je za to bilo zgodno vrijeme, bio sam slab, nisam se znao odlučiti. — A sada je već prekasno. I moram se ubiti, jer, kade ne bih počinio samoubojstvo — bez oklievanja, morao bih se odmah pokatoliti.“ — Ovo pismo donosimo svrhom, da upozorimo naše radnike i druge na nesreću koja bi ih mogla zateći obćeći sa zagrižljivim i okorjelim socijalnim demokratima. Njihove vodje, ljudi su skroz izkvareni. Za Boga neće da znadu — eno Dorbića — i uživaju samo u nesreći svoga bližnjega. Obično svršavaju svi kano spomenuti Emil Joidy, samo što je on ipak priznao prije smrti, da je najviše razočaranja imao doživjeti u društvu socijalnih demokrata. — U pamet ljudi!

VII.: Neukradi. Bečki list „Die Zeit“ u jednom od prošlih brojeva, opisuje ovaj strahoviti događaj: U madjarskom gradu Kapošvaru neki Franjo Gal, saznade da njegov bližnji komšija Josip Varga prodao bika i za nj dobio 900 kruna. Odluči on onaj čas da će mu ih ukrasti. Čekao je zgodu, kad Vargini odu na radnju, a u kući kad im nebuđe nikoga. I zgoda se brzo pružila. Jednog dana podje Varga sa ženom na neki posao u ne daleko mjesto, namjerom da se što prije vrati, jer su u kući bili ostavili malenu kćer od šest godina. Ušulja se Gal polako kriomice u Vargin dom, svega ga pretraši, i nadje napokon novce, što je jadni Varga čuvao za crne dane. Uzme sve i htjede da pobježe, ali se predomisli! Sjeti se, da ga je vidjela ona mala, koja je u kući ostala. I u strahu, da ga ona ne bi očitovale, odluči ju smaknuti. Ali kako? Za jednu gredu veže konopac, napravi petlju, pa stade bajati

okolo djeteta nagovarajuć malu da u lac zavuču glavu. On bi tad bio malo pritegao i ona bi bila mrtva, a on miran. Nego diete u svojoj prostodušnosti reče mu, da bi željela vidjeti kako bi imala to učiniti, što pita od nje, pak da joj sam djelom pokaže što će iukako će učiniti. Gal uzdajući se u svoju okretnost i lukavost, htjede da udovolji želji djeteta uspe se na jedan stolac i zavuču glavu u petlju — ali u taj mu se čas prevrne ispod nogu stolac i on ostade viseći, a mala prestrašena bježe vanka. Kad Varga došao, pa čuo i vidro što se u njegovoj kući dogodilo, otrča on javiti se vlasti. Sudac dodje. U džepu Gala nadju ukradjeue novce i drugih stvari, a mala je sve onako prostodužno i potanko izpriopriedala sudcu. Ovako njemu, a drugima drugčrje pripovieda. Tko pod drugom jamu kopa, u nju sam upada.

Dijanti. U njemačkoj naseobini u Africi otkrili su puno bogato nalazište sve liepih i velikih dijamanta.

Telegrafski stupovi — barometar. Kažu da su telegrafski stupovi dobri barometri. Opazili su da se svaki put, kad se čuju telegrafski stupovi zujiti, mnijenja vrijeme. Ta zvuka da ne dolaze od vjetra, nego od vlage u zraku i od zemaljskih električnih utjecaja. — Bit će!

Stroj bez goriva. Neki Hrvat iz Bjelovara izumio je stroj (makinu) kojoj ne treba goriva. Vrti se i radi, a bez ognjene sile, a što je stroj veći, više i sjače imade. U što se baš može upotrebiti, u čemu može rabiti — to još točno ne javljaju — za mlinove može. Vidjet ćemo i čuti ćemo, i mi našim štociama javiti.

Ribarska izložba otvorit će se u Nancy-u u Francuskoj dne 1. maja ove godine. Na njoj može svatko, ma od kuda bio, da donese sve ono, što se tiče ribarstva, ili što s njim ima bilo kakki odošaj. Naročito mogu se izložiti žive ili priredjene (konservirane) ribe, raci, oštrige, školjke, te ribarski alat, sprave itp. itd.

Srušilo se kazalište. U gradu Lisboni, u Portugalskoj neko dioničarsko društvo gradilo je veličanstveno kazalište. I pokrili ga bili, a ono u gromilu. Sve se srušilo, malo metara zidova ostalo nad zemljom. Valaj pravi majstori gradili!

Laž ima kratke noge. Natrag 2 mjeseca raztrubio je lavovski socijalistički list „Glos“ po svem svietu, da je učeni poljski Isusovac P. Alfred Wroblewski pobjegao sa jednom mladom groficom i da je postao protestant. Protiv spomenutog lista i lažca podigli su parnicu. U večer, prije nego što se imala obdržavati razprava, očitovao je

taj list, da je lagao i zamolio o. Wroblewskija za oproštenje, a platio je 200 maraka za neki ubožki dom. I Isusovac mu je oprostio. I tuj se postupalo dosljedno prema onoj socijalističkoj: Samo hlabro lažite, ipak će nešto tkogod povjerovati. Ali: Gdje laž ruča, ondje ne večera.

Lupež u škrinji. U Pariz došli nekoji putnici, Odoše na konak u jednu gostionicu. Ostave svoje škrinje i izidju. Nanjušili redari da su lupeži. Podju u gostionu i stanu razgledavati škrinje. Razabrali, da se u jednoj nešto miče. Otvore je, to u njoj jedan čovjek, a oboružan nožem i revolverom. Vežu ga, pak s njime u buharu, neka promišlja o svojim opačinam.

Poruke uredništva.

Z. B. M. — Zadar — plaćeno i za g. 1909. — Preporučamo se.

Dopisnik — Sinj — za ovaj broj kasno u dojučem sigurno.

Hrvatska Tiskara (Dr. Krstelj i drug) — Šibenik

Hrvati i Hrvatice!

pomozite družbu

Svetog Ćirila i Metoda!

Svoj k svome!

Župnici crkvinarstva bratovštine koji žele

prave svieće
od pčelnog voska

neka naruče na

„Jedinu hrv. tvornicu voštanih svieća“
na paru

Vladimira Ćulića, Šibenik (Dalm.).

Ponude i cienici šalju se badava i franko.

HRVATSKA TISKARA - ŠIBENIK

obskrbljena je sa najmodernijim i najsavršenijim strojevima. te prima sve u štamparsku struku zasjecajuće radnje, od najjednostavnijih do s najfinijim ukrasima izradjenih, a sve uz umjerene ciene. — Ima bogati izbor slova, a može izim štampanja izradjivati svakovrstne radnje u bojama.

Preporuča svoju izvrstno uredjenu KNJIGOVEŽNICU.